

KRONIKA Knađbuzzańsko

DEMOKRATYCZNY TYGODNIK REGIONALNY

Adres Redakcji i Administracji
CHEŁM, ul. LUBELSKA 69Administracja czynna codziennie
przez niedziel i świąt
od 9 do 12 i od 16 do 18.Redaktor przyjmuje we wtorki
od 10 do 12 i w piątki od 16 do 17

PRENUMERATA:

miesięcznie 0.60 gr.
kwartalnie 1.80 zł.
rocznie 7.20 zł.

CENY OGŁOSZEŃ:

Cała strona 60 zł. Ogłoszenia
drobne 10 groszy za wyraz

XVI ZJAZD PSYCHIATRÓW POLSKICH

W LUBLINIE i W CHEŁMIE.

W dniu 6-go grudnia b. r. rozpocznie się XVI Zjazd Psychiatrów Polskich w Lublinie w dniu 7 i 8 grudnia b.r. Zjazd obradować będzie w Chełmie.

Sercem Polaka Ziemi Chełmskiej witamy przedstawicieli psychiatrii polskiej, wyrażamy wielką radość z doniosłości bezpośredniego zetknięcia się uczestników Zjazdu przybyłych z całej Polski z zabytkami naszego miasta i powiatu i życzymy jaknajpomyślniejszych wyników obrad.

STOWARZYSZENIE PRZYJACIÓŁ KULTURY POLSKIEJ
W CHELMIE

Szkic historyczny rozwoju psychiatrii.

Początki psychiatrii sięgają bardzo wczesnej epoki istnienia myśli ludzkiej. Wzmianka o tem z owych czasów nie da się ująć w ramę właściwej nauki, ogranicza się tylko do niejasnych i grozą tajemniczości owianych wspomnień. Należy przyjąć, iż w owych czasach, kiedy nauki przyrodnicze stały jeszcze na niskim stopniu rozwoju nie znano istoty stanów psychicznych i przypisywano ją wpływowi sił nadprzyrodzonych, tajemniczych demonów i bogów.

W Iliadzie czytamy, że Ajaks ścigany przez nadprzyrodzone moce, furie, popada w szal i ginie nadziawszy się na własny miecz. Umysłowo chorzy albo byli czczeni w świątyniach jako prorocy lub wysłannicy bóstw albo tępieni i prześladowani jako opętani przez złe siły. Rzecz jasna, że los tych chorych był ciężki i smutny. Bici i prześladowani pędzeni przez wszystkich, pozostawali oddani przypadkowi natury, dzięki któremu czasem wracali do zdrowia a przeważnie nie leczenia stawali się ofiarą choroby, która bez przeszkód dokonywała na nich zniszczenia.

Naukowe ujęcie problemu chorób psychicznych u uczonych wieków starożytnych opierało się już wtedy nawet na uświłowaniach uzależnienia sie-

dziły duszy i jej stosunku do ciała. Następują spekulatywne teorie Arystotelesa i stoików, wstępują na drogę empirii biologicznej szukając siedziby i ośrodka życia psychicznego w mózgu (Hippokrates) lub w substancjach humoralnych ciała (Gallen), powstają teorie naukowe usiłujące wykazać związek przyczynowy między nastrojem psychicznym w chorobach psychicznych jak mania i melancholia a hypochondrium, żółcią i innymi sokami ustroju. Zapatrywania te w zmienionej przez epoki i teorie formie ślad swój zaznaczyły, utrzymując się do czasów prawie współczesnej psychiatrii. Hipokrates i jego uczniowie nie odbiegają w swych zapatrywaniach teoretycznych bardzo daleko od współczesnych. Choroby psychiczne były dla nich następstwem zaburzeń cielesnych i braków ważnych soków ustroju. Jak-że zbliżoną jest ta teoria do współczesnych głoszących, iż podstawą chorób psychicznych są zmiany organiczne i zaburzenia hormonalne a więc wydzielanie soków ustroju. Już hipokraty usiłowali określić jednostkę chorobową powstałą przez działanie na nią demona od zewnątrz.

Wiek średni pozostają dla psychiatry pod znakiem czarów i czarownic opętanych przez złe siły. Uważając zatem umy-

słowo chorego za istotę niebezpieczną mającą związek ze złymi tajemniczymi siłami zamknięto go w ciemnicach, kuto w łańcuchy i więziono.

Pierwszym, który zaczyna oddalać się od teorii demonów średniowiecza, który w opętanych widzi chorych ludzi jest Paracelsus Theophrastus.

W epoce wielkich odkryć przyrodniczych w epoce odrodzenia nauk zaczynają zapatrywania o teoriach demonologicznych w psychiatrii coraz w dalszy cień się usuwać jednak nie-zupełnie. Ślady ich spotykamy w epoce romantycznej, gdzie występują znowu jako elementy magii i tajemniczości życia psychicznego chorych, spotykamy je również w medycynie pastoralnej w zapatrywaniach i praktykach praktycznych lekarzy-laików a nawet nie zniknęły one zupełnie w koncepcjach psychologicznych współczesnych dla określenia pewnych jednostek chorobowych.

Jeżeli cofniemy się jeszcze raz wstecz, by nakreślić tryumfalny pochód psychiatrii i szpitalnictwa w przekroju kilkuset wieków do dziś, to nie możemy pominąć Anglii, gdzie powstał jako jeden z pierwszych zakład leczniczy dla psychicznie chorych St. Lukas. Za nim idzie Francja, powstaje epoka, która wydaje Esquirola i Pine-la. W ślad za tym ostatnim zaczynają i w innych krajach rozkuwać z łańcuchów umysłowo chorych, rozwiązywać wię-

zy krępujące ich i powoli niszczyć cały aparat męczeński stosowany do tej pory dla tych chorych. Krok za krokiem pracuje powoli myśl twórcza, by tym z pośród wszystkich chorych najniebezpieczniejszym przyjąć z pomocą, by ich leczyć w warunkach szpitalnych, by owe szpitale podnieść do poziomu wzorowego szpitalnictwa, by rozpoznając wcześnie choroby psychiczne już w ich zaczątku wpłynąć na ich przebieg, by stworzyć warunki psychohygieniczne dla młodzieży i dorosłych i w ten sposób ustrzedz ludzkość od chorób umysłowych.

Zaczyna się zwracać uwagę na konieczność otoczenia publiczną opieką jednostki i całego społeczeństwa przed wstrząsającymi przeżyciami nerwowej natury i wzmocnienia sił psychicznych ludzkości. Ruch ten zwany higieną psychiczną a mający na celu troskę o zdrowie psychiczne i zapobieganie chorób psychicznych powstał w Ameryce.

Widzimy zatem, iż w dziedzinie psychiatrii jest szereg zagadnień, które są ciągle otwarte a wymagają zbiorowej pracy i porozumienia się jako też zrzeszenia indywidualnych wysiłków w jedno dzieło zbiorowej twórczej organizacji.

Do tego celu służą nam Zjazdy Psychiatrów, z których XVI z rzędu odbędzie się w tym roku w Lublinie i w Chełmie.

Pierwszy Zjazd Psychiatrów Polskich odbył się od dnia 30.X. do 1.XI. w roku 1920 w Warszawie. Zjazd ten zwołało Ministerstwo Zdrowia Publicznego, uważając za konieczność, by Psychiatryzy wzięli czynny udział w rozwiązywaniu zagadnień psychiatrii, którymi były wówczas nieopracowane jeszcze zasady prawodawstwa psychiatrycznego, utworzenie urzędów państwowej opieki nad psychicznie chorymi, organizacja pielęgniarstwa psychiatrycznego, opieka rodzinna dla umysłowo chorych, pomoc psychiatrów w walce z alkoholizmem i wiele innych zagadnień wchodzących w szeroki zakres zdrowia psychicznego narodu.

Pierwszy Zjazd organizował ś.p. Prof. Radziwiłowicz, prze-

wodniczył mu ś.p. Prof. Piltz. I tak co roku urządza Polskie Towarzystwo Psychiatryczne zjazdy mające na celu porozumienie i zapoznanie się z dorobkiem odbytej pracy naukowej tak psychiatrii klinicznej jak i społecznej, pobudzanie do dalszych wysiłków pracy, niejako kontrolę nad nowymi placówkami działalności psychiatrycznej, jakimi są nowe kliniki i szpitale, tworzenie nowych linii wytycznych dla świeżo powstałych zagadnień współczesnej nauki.

W nadziei, iż zaczynamy jak co roku nową kartę księgi psychiatrii polskiej oczekujemy XVI Zjazdu Psychiatrów Polskich w Lublinie i w Chełmie.

H. R. K.

Chełm wierzy i czeka...

Sprawa wykończenia budynków i przeniesienia siedziby Dyrekcji Kolejowej z Radomia do Chełma znówu stanęła na martwym punkcie.

W związku ze złożeniem memoriału w początku b.r., przybył do Chełma Pan Minister Komunikacji płk. Urych, który po zwiedzeniu gmachów poinformował Radę Ministrów o stanie rzeczywistym, w wyniku czego, Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów postanowił wykończyć gmach i przenieść Dyrekcję z Radomia do Chełma. — O czym Rząd ogłosił w oficjalnym komunikacie.

Na przeszkodzie natychmiastowego rozpoczęcia robót stanął brak kredytów na ten cel w budżecie na rok 1936/37. Równocześnie rozpoczęły przeciwdziałanie pewne czynniki, które przez lat 16 działały skrycie nad zatamowaniem przedsięwzięcia w celowym wykonaniu planu inwestycyjnego, o znaczeniu państwowym.

Czynników tych nie wymieniamy gdyż znane są aż nadto, określamy je jednym słowem: Prywata. A jako dowód publiczny, to fakt wystąpienia pewnej grupy osób zainteresowanych do Rządu o pozostawienie Dyrekcji Kolejowej w Radomiu z tej przyczyny, że tracą na domach własnych posiadanych w Garbatce. — To był szczyt nastawienia egoistycznego ujawniony społeczeństwu przez prasę, zaś ukryte sabotowanie poczynił Rząd w tej sprawie jest o wiele gorsze.

Przed wszystkim jest gra na zwłokę w zrozumieniu, że: „co się odwlecze, to może — samo uciecze”. Wiadomo przecież, iż minister nie jest wieczny, — przyjdzie inny, będzie inaczej. Narazie jest wszystko w porządku, — Rząd postanowił i każe wykonać, zainteresowani robią, ale na sposób swój. Minister zajęty nawałem spraw państwowych, pewny, że wykonał swoje, ufa uczciwości, nie sprawdza wykonania i to jest powód, że sprawa znów zawisła w powietrzu.

Naszym zdaniem, życie musi przezwyciężyć martwość. Dlatego w imię życia podnosimy na tym miejscu głos: zwracamy się do organów Państwa — Rządu z prośbą, aby jeszcze raz zwrócił uwagę na sprawę, która przed niespełna rokiem została nazwana przez opinię publiczną **skandalem**.

Położyć kres dalszemu marnowaniu grosza publicznego, nie podtrzymywać dalszego skandalu.

W opracowanym obecnie budżecie państwa nie może zabraknąć kwoty potrzebnej na dokończenie robót, które pochłonięły przeszło 22 miliony złotych.

Kwota ta musi być ożywiona, dać państwu dochód. Nie wolno jej marnować i trzymać bezczynnie, wystawiając na zniszczenie, jedynie przez martwą biurokrację. 22 miliony złotych w budynkach kolejowych w Chełmie, to kwota planu inwestycyjnego Państwa, to pieniądze, który może stworzyć ożywienie na pewnym odcinku gospodarczym, niezależnie gdzie się znajduje.

Wierzmy mocno, że Rząd, który w zrozumieniu sprawy uchwalił dokończenie robót i przeniesienie Dyrekcji z Radomia do Chełma, pomimo nawału nie mniej ważnych spraw, znajdzie sposób na dopilnowanie wykonania swych poleceń. Wierzmy również, że znajdują się ludzie z poza Rządu, od których może zależeć zlikwidowanie ostateczne tego skandalu, którzy poprą wykonanie planu Rządu dla dobra państwowego.

Chełm wierzy i czeka rozpoczęcia robót przy wykończeniu gmachów Dyrekcji w myśl uchwały Rady Ministrów, t. j. w sezonie budowlanym 1937 roku.

Miasto musi budować szkoły.

Rozpoczęły się już prace nad budżetem samorządu miejskiego, korzystam więc ze sposobności, aby na łamach „Kroniki” zwrócić uwagę na jedno z bardzo ważnych zadań samorządu. Jest nim zapewnienie wszystkim dzieciom nauki w dobrze urządzonej szkole. Wprawdzie miasto opracowując czteroletni plan inwestycyjny zaprojektowało budowę szkoły na Pilichonkach i rozbudowę szkoły im. Staszica, jednakże projekt ten dopiero wtedy będzie realny, jeżeli znajdzie odpowiedni wyraz w odpowiedniej pozycji budżetowej. Wydaje mi się więc, że warto choćby najpobieżniej przyjrzeć się, jak na terenie naszego miasta szkoła powszechna dziś się przedstawia.

I zaraz na wstępie muszę zaznaczyć, że miasto w kwestii zapewnienia szkołom powszechnym lokali zrobiło bardzo wiele, jest to

jednak zarazem i bardzo mało w stosunku do potrzeb.

W chwili obecnej jest w mieście 7 szkół powszechnych. Trzy szkoły mieszczą się w pięknym budynku, zbudowanym dla uczczenia Dziesięciolecia Niepodległości, jedna w własnym parterowym budynku przy ul. Obłonskiej, trzy pozostałe zajmują lokale wynajęte.

W tych 7 szkołach pobiera naukę w bieżącym roku szkolnym 4401 dzieci w 70 klasach, czyli że na 1 klasę wypada aż 63 dzieci. Jeżeli w każdej prawie klasie odbywa się dwurazowa nauka, na 1 salę wypada 126 dzieci.

Znaczna część dzieci, bo przeszło 2.000 uczęszcza do nowego budynku szkolnego, reszta uczęszcza do pozostałych szkół. Za 3 wynajęte lokale szkolne miasto płaci przeszło 10.000 zł. czynszu, pomieszczenie zaś tych szkół nie odpowiada w żadnej mierze potrzebom wychowania i nauczania. W dodatku już w bieżącym roku szkolnym poza murami szkoły, mimo przebudowania klas, pozostało ponad 500 dzieci w wieku szkolnym. W roku przyszłym stan ten pogorszy się jeszcze bardziej, bo liczyć się trzeba nie tylko z przyrostem naturalnym, ale i z tem, że do Chełma przyjadą pracownicy Dyrekcji kolejowej i że ich dzieci muszą również znaleźć miejsce w szkole.

To też zarówno Zarząd Miasta jak i Panowie Radni opracowując plan gospodarki miejskiej muszą pamiętać, że to co jest w czteroletnim planie inwestycyjnym odnośnie zapewnienia szkołom powszechnym odpowiednich budynków musi być wykonane w całości. W bieżącym roku szkolnym w szkole im. Mickiewicza na Pilichonkach jest 868 dzieci, dzieci te uczą się w 8 salach szkolnych, w salach ciasnych od godz. 8 do 18. W szkole brak szatni, korytarzy, sali rekreacyjnej, brak boiska, podwórko zaś małe i ciasne. Wierzę więc mocno, że samorząd miejski budowę szkoły na Pilichonkach poprowadzi w takim tempie, że we wrześniu 1938 r. budynek zostanie oddany do użytku.

Ale trzeba zdać sobie sprawę z tego, że nawet całkowite wykonanie czteroletniego planu inwestycyjnego, nawet uzyskanie budynku na szkołę od Ministerstwa kolei, nie rozwiąże trudności lokalnych szkół. Ambicją miasta musi być, ażeby wszystkie dzieci uczyły się w możliwie dobrych warunkach, a zrobić to można wysiłkiem obliczonym na szereg lat.

Wieczne pióro dla każdego
od najtańszych do wykwinnych
POLECA:
**KSIĘGARNIA
A. KOWALCZYKA**
w Chełmie, ul. Lwowska 9.

Z dziedziny samorządu.

W czasie sezonu letniego informowaliśmy czytelnika o robotach inwestycyjnych samorządu powiatowego w Chełmie, dziś podajemy do wiadomości co zostało wykonane w okresie tegorocznego lata:

DROGI BITE.
Wybudowano twardej nawierzchni w 1936 roku na drogach: Chełm-Wojśławice -1.314 km., Staw-Cyców 2.414 km., Chełm-Wierzchowiny 0.505 km. i Swierże-Dorohusk 0.559 km. razem 4.792 km., kosztem zł. 121.316,07 Ponadto przebudowana została gruntownie jezdnia drogi powiatowej Chełm-Wojśławice w km. 1,2,3,4 na ogólnej długości 3.217 km. kosztem 53.898,12.

Na drogach państwowych, którymi administruje Powiatowy Związek

SZPITAL Św. MIKOŁAJA.

W numerze 28/29 z b.r. „Kroniki” omówiliśmy zagadnienia szpitala Św. Mikołaja w Chełmie. Niewątpliwie wielu czytelników zaciekało jak też to Wydział Powiatowy zrealizował omówione zamierzenia.

Potrzeby szpitala objęte budżetem, jak: uzupełnienie narzędzi chirurgicznych, bielizny, pościeli, garderoby dla chorych, dorobienie potrzebnej ilości materacy, dokupno naczynia stołowego i kuchennego, motoryzacja studni, naprawa sieci elektrycznej zewnątrz i wewnątrz szpitala — oraz wewnętrzny remont obu pawilonów zostały zrealizowane w całości.

Natomiast sprawa rozbudowy szpitala nie posunęła się wcale naprzód, gdyż jakżeśmy to już w lipcu wspominali, szpital powstał z fundacji ks. Bartłomieja w XVI wieku. Szpitalem opiekuje się i administruje Samorząd Powiatowy, lecz nie jest jego właścicielem, nie więc dziwnego że w poważne wydatki inwestycyjne Samorz. Pow. nie chce się angażować. Wydział Powiatowy zaprojektował powołanie związku międzykomunalnego dla utrzymania i rozbudowy omawianego szpitala, członkami którego byłiby samorząd powiatowy i samorząd miejski. Sprawa powołania omawianego Związku Międzykomunalnego przez Władze Nadzorcze dotąd zadecydowaną nie została. Mijamy jednak nadzieję, że formalne ustanowienie właściciela w niedługim czasie nastąpi przez fakt powołania Związku Międzykomunalnego, czy też przekazanie szpitala samorządowi powiatowemu wraz z majątkiem fundacyjnym, który stanowi ok. 40 ha gruntu. Wówczas będziemy mogli oczekiwać od naszych samorządów rozbudowy szpitala, a przede wszystkim wyposażenia go w aparat rentgenowski.

Skoro mowa o aparacie Rentgena, musimy zauważyć, iż jest on w szpitalu konieczny, choćby już dlatego, że duży procent wypadków wymaga zdjęć, czy też prześwietleń rentgenowskich na miejscu w szpitalu, z powodu niemożności transportowania chorego do lekarza prywatnego ze względu na ciężki stan kuracjusza. Pieniądza: z wpłaty przez wojsko za zajęte gruntu szpitalne, lecz brak formalnego właściciela naszego szpitala powoduje, że 22.000 złotych leży zdeponowane w Sądzie Grodzkim, których samorządy nasze podjąć nie mogą do czasu przekazania tytułu własności szpitala wraz z maj. fundacyjnym samorządowi powiatowemu, lub powołanemu Związkowi Międzykomunalnemu.

Wierzmy jednak, że w interesie szpitala sprawa ta zostanie w krótkim czasie załatwiona.

CUKIERNIA NADBYSTRZYCKA
w Chełmie, Lubelska 68

Poleca pierwszorzędną ciastka. — na zamówienie torty. — Wydaje obiady, śniadania, kolacje. Ceny konkurencyjne.

Samorządowy, w roku bieżącym wykonane były roboty:

1). przebudowano na klinkier drogi państw. Chełm-Hrubieszów 4,5 km. Pogrubiono jezdnię szabrowej na wszystkich drogach państwowych łącznie 17,0 km. Przebudowano większych mostów 2. Ogólny koszt robót na drogach państwowych wynosi zł. 331.246,44.

2) Z dotacji udzielonej Wydziałowi Powiatowemu przez Wojewódzkie Biuro Funduszu Pracy w sumie zł. 35.000. — i częściowo robocizną szarwarkową przygotowano roboty ziemne pod budowę drogi państwowej Chełm-Dorohusk na przestrzeni około 2.000 km. z nasypem wynoszącym 16.000 m³ ziemi, oraz 10.000 zł. zużyto na naprawę drogi Chełm-Krasnystaw.

GÓRKA KATEDRALNA.

Ze wszystkich pamiątek, jakie świeżo stawia nam przed oczy ukazująca się praca p. t. „Chełm. przeszłość i pamiątki” niewątpliwie na pierwsze miejsce wysuwa się Górkę ze swoją świątynią Katedralną.

Z braskiem światła Ewangelicznego i wprowadzeniem chrześcijaństwa do Polski powstaje tu najpierw Ognisko Wiary Chrystusowej, by płonąć poprzez burze dziejowe, aż po dzień dzisiejszy. Już z samej natury dość wysokiego swego wzniesienia predestynowana była Górkę do odegrania najwybitniejszej roli w dziejach ludu Nadbużańskiego. W ciągu wieków świątynie na niej wznoszone niszczyły wojny i pożary, stale jednak po pożogach budowano nowe, większe rozmiarami i formami piękniejsze. Dzisiejsza Katedra dumnie rozciąga swój widok na całą dolinę nadbużańską.

Ktokolwiek obcy przybywa do grodu naszego spieszy na Górkę i wstępuje do świątyni — symbolu męczeńskiej ości, a dziś wolnej Ziemi Chełmskiej.

I tu ciekawe oczy doznają zawodu. Ta malowniczo wzniesiona zdaleka Górkę i majestatyczna świątynia ze strzelistymi wieżami kryją w sobie rany, niewolę jeszcze zadane. Wnętrze świątyni w swej znacznej części jeszcze jest obce, zdeformowane przeróbkami i zeszcpane nadmiarem figur. Część odbudowana w swoich łukowych sklepieniach i arkadach, stylowych gzymśowanych i kapitelach, stiukowych pilastrach i kolumnach jest przepiękna, ale jakżeż uboga i pusto przedstawiają się całe olbrzymie płaszczyzny ścian czekających na wprawną dłoń artysty malarza.

A gdzie Ołtarze, posadzka, organy etc.? To są jeszcze pilniejsze zadania, z polichromią możemy się wstrzymać do lepszych czasów.

Do pilniejszych potrzeb można również zaliczyć i konieczność otwarcia oraz urządzenia wejścia, tudzież uporządkowania podziemi katedry, kryjących w sobie groby zasłużonych dla Polski i Kościoła Sw. sławnych Biskupów unickich. Chciwa ręka zachodniego najeźdźcy spłądowała w czasie wojny światowej trumny, szukając w nich kosztowności i rzekomo ukrytych skarbów. Uporządkowanie grobów pociągnie za sobą koszt, konieczne jednak i celowe, jeśli zwążywszy potrzebę okazywania dzisiejszym pokoleniom szczątków przodków naszych miłujących i ofiarnie pracujących dla Polski.

Gmachy sąsiadujące ze świątynią, tworzą jakoby wieniec, spowijający ją szpaler, jakby majestatyczne, godne wspaniałego Przybytku Pańskiego ogrodzenia.

Zajmowali je niegdyś książęta Kościoła Sw. Biskupi unicy i zakonicy, — Ojcowie Bazylianie krzewiciele katolicyzmu i polskości na terenach rozległej Chełmszczyzny w jej historycznych granicach obejmujących około trzystu parafii unickich.

Zewnętrzna szata tych gmachów nie harmonizuje z wyglądem odnowionej zewnątrz świątyni. Na odbudowę czekają również zabytkowa brama i dzwonnica. —

— Zdecydowana jednak i ofiarna postawa wszystkich warstw społeczeństwa Chełmskiego dają nadzieję i gwarancję szybszego tempa odbudowy całej Górkę.

Ufamy również i wierzymy, iż w trudach i wysiłkach swoich społeczeństwo Chełmskie nie będzie odośnione. Wszak nienawisć wroga żadnego innego miasta w Polsce tak srodcie nie dotknęła, jak Grodu Chełmskiego, a w nim Górkę Katedralną. Nic dziwnego, że skutki tej nienawisści okazały się tu najstraszniejsze — usuwać przeto i leczyć je, zacierać ślady niewoli trzeba nam

wszystkim najofiarniej i najdłużej.

Dalej odbudowywać Górkę Chełmską i przeobrażać zatrutą niewolą duszę ludu Chełmskiego gotowi jesteśmy. Praca to żmudna i wielka, ale jakżeż dla całej Polski zbawienna. Wzywamy do niej wszystkich Rodaków.

Odbuwający się XVI Zjazd Psychiatrów Polskich w naszym Grodzie jest jednym z przejawów tej wspólnej pracy dla Polski, mocnej i niewyciężonej na wszystkich ziemiach i odcinkach Jej życia.

Z prac Zarządu Miejskiego w bieżącym roku.

Z pośród wielu potrzeb Zarząd Miejski w Chełmie, przystąpił do zrealizowania tych, które ze względu na charakter i warunki Funduszu Pracy mogły w obecnym okresie dać największe zatrudnienie bezrobotnym przy minimalnym użyciu materiałów, a maksimum korzyści dla miasta.

Jedną z głównych i najbardziej zasadniczych dla miasta robót, tak ze względów zdrowotnych jak i podciągania kulturalnego miasta przy zapewnionej rentowności, było rozpoczęcie budowy wodociągów.

Wykonano dwa klm. magistrali wodociągowej średnicy 250 m/m. mającej zasilać w wodę w pierwszym okresie centrum miasta i koszar wojskowe.

Wydano na ten cel 152.000 złotych. Uruchomienie magistrali wodociągowej nastąpi w roku przyszłym, po ukończeniu robót przy ujęciu wody ze źródeł na Trubakowie, uruchomieniu stacji pomp i hydrofonów.

Z dalszych urządzeń zdrowotnych przystąpiono do budowy wzorowego stadionu sportowego i strzelnicy małokalibrowej na obszarze dwa i pół hektara, na terenach nowego parku na Nowem Mieście. Koszt tych robót w roku bieżącym wyniósł około 12.400 zł. — Rozpoczęto budowę parku na dawnych nieużytkach i podmokłych bagnach przy ulicy Lubelskiej o obszarze 2¹/₂ hektara.

Przeprowadzono odwodnienie terenu, uregulowanie bagnistego odpływu, przeprowadzono i urządzono aleje i ulice, posadzono 270 szt. drzew i krzewów ozdobnych.

Ogólny koszt tych robót w roku bieżącym wyniósł 14.300 zł. (teren).

W dalszym ciągu wybudowano boiska szkolne przy wzorowej szkole Dziesięciolecia i rozpoczęto plantowanie terenu pod budowę przyszłej szkoły przy ulicy Szpitalnej. Przystąpiono również do pomiarów miasta do planu zabudowy. Wreszcie przystąpiono do częściowej regulacji ulic w centrum miasta, budowy nowych odcinków i przebudowy zdevastowanych jezdni i chodników. — Ogółem doprowadzono do porządku 4 klm. ulic kosztem 97.000 zł. — Ogółem na roboty porządkowe i inwestycyjne wydatkowano w roku 1936. — 280.000 zł.

Roboty wyszczególnione będą kontynuowane w roku przyszłym co najmniej w tym samym zakresie.

W programie prac na najbliższą przyszłość jest budowa łaźni publicznej i rozbudowa szkół powszechnych, których część jest pomieszczona w nieodpowiednich lokalach prywatnych.

Projektowane jest ukończenie regulacji rzeki Uherki i melioracja gruntów przyległych; budowa hali targowej, opracowanie planów regulacyjnych miasta i wreszcie budowa kanalizacji.

Zakład kamieniarsko-rzeźbiarski

WYROBY BETONOWE MOZAIKOWE

B. PIEKARSKIEGO

w CHELMIE, ul. JORDANA 7.

Wykonuje wszelkie roboty wchodzące w zakres przedsiębiorstwa, schody lastrykowe, posadzki, — posiada na składzie kęgi betonowe, płyty chodnikowe — ceny konkurencyjne.

Z kraju i ze świata

Obrady Sejmu

Sejm rozpoczął we wtorek swą sesję budżetową. Z trybuny przemawiał premier gen. Sławoj — Składkowski i wicepremier inż. Kwiatkowski.

Sternicy rządu stwierdzili poprawę gospodarczą kraju, przedstawili Sejmowi plan prac gospodarczych, z którego wynika, że Rząd idzie po ułożonej drodze, dąży konsekwentnie do uregulowania życia gospodarczego Kraju.

Posiedzenie Senatu.

Marszałek Senatu, p. A. Prystor wyznaczył plenarne posiedzenie Senatu na czwartek, 3 grudnia.

Na porządku dziennym: wybór komisji i sądu marszałkowskiego. „GRYF” NA WODZIE.

W stoczni Augustyna Normanda w Hawrze (Francja) spuszcza na wodę nowy okręt wojenny — stawiacz min, zbudowany dla Polski, który otrzymał nazwę „Gryf”.

Sytuacja międzynarodowa.

Premier Largo Cacallero oświadczył: wojna europejska już się rozpoczęła — toczy się tutaj (w Hiszpanii), widzimy katastrofę światową.

W Berlinie została podpisana umowa niemiecko-japońska o charakterze antykomunistycznym.

We Francji ustawicznie okupacje i terror strajkujących, przesilenie rządowe spodziewane jest w każdej chwili, co również wpłynie na stosunki międzynarodowe.

Anglia zastrzega się o neutralności, zabroniła przewozu broni na statkach angielskich do Hiszpanii, wskutek czego zatrzymano jeden okręt z ładunkiem broni sowieckiej.

Wiadomości z Hiszpanji.

W ciągu tygodnia w ugrupieniu frontu wojennego w Hiszpanji nie zaszły większe zmiany. Wojska narodowe pozostają na swych pozycjach w Madrycie i pozostałych frontach. Walki toczą się nadzwyczaj zacięte. Sprawozdawcy określają, że jedna czwarta Madrytu jest już zniszczona, leży w gruzach.

Zapora wodna w Porąbce.

W Porąbce na Sole zbudowana została zapora wodna, która będzie zatrzymywała nadmiar wody w okresach długotrwałych deszczów i wiosennych roztopów. Zapobiegnie się tym sposobem w tamt. okolicy gwałtownym powodziom.

Katastrofa samolotu.

Samolot komunikacyjny linii Warszawa — Ateny uległ katastrofie pod Atenami. Pilot Józef Bargiel poniósł śmierć na miejscu, radiotelegrafista Alfons Czyżewski ciężko ranny, pasażerowie poza lekkimi potłuczeniami wyszli cało. Katastrofa wynikała wskutek uderzenia samolotu o szczyt góry.

WYTWÓRNIĄ MEBLI

posiada na składzie własnego wyrobu
SYPIALNIE od 250 zł.
STOŁOWE „ 350 zł.
SALONIKI „ 250 zł.

Gabinety w.g. zamówienia oraz pojedyncze meble. przyjmuje również zamówienia na wszelkie roboty w zakresie stolarstwa wchodzące.

WYKONANIE TERMINOWE — —

Poleca się Szanownej klienteli

W. Czujkowski

Chełm, ul. Reformacka 22

RESTAURACJA „ZACISZE”

w Chełmie ul. Lubelska 62.

Otwarta z dniem 1 grudnia 1936 r. pod kierownictwem mistrza J. Drzewińskiego przy współudziale Antoniego Mrozowskiego poleca obiady, śniadania, kolacje.

KINO-TEATR „CORSO”

w Chełmie

Wyświetla od 4-go grudnia b.r. wielki program podwójny

„BOHATERSKI FORT”

Douaumont

7 grudnia premiera „MAŁY LORD”

w roli głównej Freddie Bartholomew

KINO-TEATR „APOLLO”

W niedzielę 6 grudnia b.r. wielki podwójny program

I.

„Chłopcy z placu broni”

II.

„Świat się śmieje”

W dniu 8 grudnia b.r. Premiera

„DWA DNI W RAJU”

W roli głównej Eugeniusz Bodo

Ogłoszenia.

Podane poniżej Firmy wchodzą w skład Stowarzyszenia Kupców Polskich w Chełmie. Stanowią one takie źródła zakupów, w których sprzedają towar, odpowiadający istotnym potrzebom. Niezależnie od tego Firmy zrzeszone, jako lepiej uświadomione o zadaniach kupiectwa polskiego, dają lepszą gwarancję uczciwej kalkulacji.

FIRMY w CHELMIE

SPOŻYWCZE

Sprzączko Leon Lubelska 67
Denkiewicz Michał Lubelska 123
Kabalowa Helena Działki
Kotyrowa Józefa Lubelska 118
Kowalska Maria pl. Łuczakowskiego
Griszyn Aleksander Trubakowska 35
Pierścińska Zofia Lwowska

PIEKARNIE

Koziołkiewicz Stanisław Kolejowa 68
Okolo-Kulak Piotr Lubelska 57

WINNO-KOLONIALNE

Banaszek i Mazurkiewicz Sienkiewicza 32
Mazurkiewicz Wiktor Kolejowa 37
Nowicki Władysław Lwowska 8

Skład wódek

Swiderska Kazimiera Lubelska 75

Restauracje

„Adria” Lubelska 73

Wędliniarnie

Kozak Wincenty Lubelska 60

Młyny

Michałowski Aleksander
Kolejowa 90

Apteki

Walewski Michał Lubelska 39
Papużyński Józef Lubelska 34

Składy apteczne

Łaganowski Jan Lubelska 58

PERFUMERJE

Rokitowski Stanisław Lubelska 58

Galanteria apteczna art. tech. i chem, farby, nasiona

Zienkiewicz Zofia Lwowska 9

MANUFAKTURA

Szajbler Wilhelm Lubelska 32
Szajbler Wilhelm Lwowska 9
Stanik Franciszek Lubelska 43

GALANTERJA

Gogolewska Halina Lubelska 73
Krawczyk Józef Lubelska 52
Zajackowska Janina Lwowska 7

OBUIE

Chmielewski Aleksander Lubelska 67

Królikowski Wiktor Lubelska 8

KSIEGARNIE

Kowalczyk Andrzej Lwowska 9
Zajacówna Zofia Lubelska 32

HURTOWNIA TYTONIOWA

Pawlak Franciszek Lubelska 59

NARZĘDZIA I GALANTERJA ZELAZNA

Mazurkiewicz Ignacy Lubelska 59
Biuro techniczne Kontowt Tomasz Lubelska 73

Biuro elektrotechniczne „Technika” inż. Jodko Lubelska 59

ODLEWNIĄ ZELAZA

Orłowski Władysław Pocztowa 62

DRUKARNIA

Czernicki Kazimierz Lubelska 58

SKŁAD BRONI I AMUNICJI

Kobusiewicz Kazimierz Lwowska 9

NARZĘDZIA ROLNICZE, OPAL.

WSZELKI SPRZĘT DOMOWY

Lorenc Michał Lwowska 9

WYROBY TYTONIOWE

Czerniakiewicz Kazimierz Lubelska 69

Do akt. Nr. Km. 1746/1936 r.

Obwieszczenie

Komornik Sądu Grodzkiego w Chełmie-Lub. rew. I-go Jan Bereza zamieszkały w Chełmie, przy ul. Kopernika Nr. 22-a na mocy art. 602, 603, 604, K.P.C. ogłasza, że w dniu 19 grudnia 1936 r. o godz. 12-tej (nie później jednak niż w dwie godziny) w maj. Depułyce, gm. Krzywiczki odbędzie się 1-sza licytacja ruchomości należących do Mieczysława Podczaskiego składających się z pary koni-wyjazdowych maści gniadej, bryczki na resorach z siedzeniami miękkimi-pluszowymi, z półkrancem, koloru ciemno-orzechowego, uprząży na parę koni-wyjazdowej-czarnej, blankowej w komplecie i powozu żółtego z budą skrzyną, oszacowanych na łączną sumę zł. 875 gr.— na zaspokojenie wierzytelności Zjednoczonego Banku Ziemiańskiego w Warszawie.

Powyższe ruchomości można oglądać pod wskazanym adresem w dniu licytacji.

Chełm dn. 25 listopada 1936 r.
Komornik JAN BEREZA.

CHEŁMSKA
Wytwórnia wędlin litewskich
WINCENTY KOZAK
Lubelska 60 — Filja 92 i 123

Nagrodzona pierwszą nagrodą na Wystawie Rzemieślniczej w Chełmie poleca codziennie świeże wędliny pierwszej jakości oraz wysyłamy paczki żywnościowe za zaliczeniem.

Do akt. Nr. Km. 26 1936 r.

Obwieszczenie

Komornik Sądu Grodzkiego w Chełmie-Lub. rew. I-go Jan Bereza zamieszkały w Chełmie, przy ul. Kopernika 22-a na mocy art. 602, 603, 604, K.P.C. ogłasza, że w dniu 16 grudnia 1936 r. o godz. 15 m. 30 (nie później jednak niż w dwie godziny) w maj. Wólka Leszczańska, gminy Zmudź odbędzie się 1-sza licytacja ruchomości należących do Tadeusza Dziewickiego składających się z wolantu na gumach, 2 koni wyjazdowych, 2 żrebacków 1-roczych, pary chomontów i pary szorów, oszacowanych na łączną sumę zł. 1150 na zaspokojenie wierzytelności Władysławy Rzepniewskiej, zam. w Chełmie.

Powyższe ruchomości można oglądać pod wskazanym adresem w dniu licytacji.

Chełm, dnia 23 listopada 1936 r.
Komornik
(—) JAN BEREZA

SPOŁEM

ZWIĄZEK SPÓŁDZIELNI
SPOŻYWCÓW RZ. P.
Oddział w Chełmie zrzesza ponad 10 tysięcy członków. Biuro mieści się przy ul. Kolejowej Nr. 59.
Zaopatruje w artykuły pierwszej potrzeby 120 Spółdzielni Spożywców Okręgu chełmskiego.
Sprzedaje: nawozy sztuczne, sól i naftę

Spółdzielnia Mleczarska

w Nowosiólkach

Posiada 2 Sklepy w Chełmie, przy ul. Lubelskiej pod Nr. 67 i 129.
Sprzedaje: masło, śmietanę, mleko i maślanke

Powiatowa Spółdzielnia**ROLNICO-HANDLOWA**

w Chełmie, ul. Pierackiego 41.

Skupuje zboża, strączkowe, oleiste i ziemniaki.

Sprzedaje: ziemiopłody, drzewo opał. węgiel, materiały budowlane, jak: cement, wapno, kafle, papę, blachę na zamówienie i t.p.

Chrześcijański**Sklep galanteryjny**

nowootwarty przy ul. Lubelskiej 43
poleca po cenach najniższych nowości jesienno-zimowe

DZIAŁ DAMSKI

S W E T R Y
B I E L I Z N A
P O Ń C Z O C H Y
R Ę K A W I C Z K I
A P A S Z K I
B E R E T Y
K O Ł N I E R Z Y K I

DZIAŁ MĘSKI

P U L O W E R Y
K A P E L U S Z E
C Z A P K I
K R A W A T Y
K O Ł N I E R Z Y K I
S K A R P E T Y
S Z E L K I
S Z A L E
K O S Z U L E wierzchnie
i t. p.

R Ó Ż N E

T R Y K O T Y
W E Ł N A
K O R O N K I
G U M Y
G U Z I K I
N I C I
G R Z E B I E N I E

Specjalny dział kapeluszy damskich

Zwracam się do Szanownej Publiczności m. Chełma i okolicy o łaskawe poparcie firmy mojej swemi cennemi zleceniami.

OBSŁUGA RZETELNA i FACHOWA

Marian Malinowski**CHRZEŚCIJAŃSKI SKLEP BŁAWATNY****W. i H. Szajblerowie**

Lwowska 9 i filia Lubelska 32

posiada na składzie w wielkim wyborze wełny na suknie damskie i palta, kamgarny na garnitury męskie i smokingi jedwabie na suknie balowe, obrusy, serwety, kapy narzuty, firanki, ręczniki, kołdry, dywany i chodniki, oraz białe płótna po cenach konkurencyjnych.

K A S A**K. K. O.**

oprocentowuje wkłady godziwie i korzystnie

Tajemnica lokat ustawowo zastrzeżona.

Nawet w wypadkach egzekucji należność wypłaca-
na być może tylko za przedstawieniem książeczki.

W C H E Ł M I E

Biuro Kasy czynne od godz. 9-ej do 14-ej, w soboty do godz. 12-ej.

Odbiornik nabyć można
w s z e d z i e

ALE...FACHOWO i RZETELNIE
OBSŁUŻY TYLKO**„TECHNIKA”****inż. W. Jodko**

Chełm, Lubelska 54 tel. 88

W I E L K I W Y B Ó R A P A R A T Ó W

— DOGODNE WARUNKI —

PRZYJMUJĘ POŻYCZKI PAŃSTWOWE**SKLEP GALANTERYJNY****H. GOGOLEWSKIEJ**

Lubelska 73.

Poleca na gwiazdkę w dużym wyborze kołnierzyki, krawaty, rękawiczki, szale, swetry, pończochy, skarpety, szelki, berety i różne drobiazgi

POWSZECHNA**SPÓŁDZIELNIA SPOŻYWCÓW**

w CHEŁMIE

Sklep I-szy przy ul. Lubelskiej Nr. 68
Sklep II-gi na Piłichonkach, ul. Lubelska 127
zaopatruje w artykuły spożywczo-kolonialne, wyroby tytoniowe, naczynia kuchenne, oraz prowadzi wyłączną sprzedaż artykułów wytwórczości spółdzielczej z marką „Społem”. Towary pierwszej jakości po uczciwych cenach.

Warunki przystąpienia na członków Spółdzielni dogodne, bowiem po wpłaceniu 1 zł. wpisowego i 1 zł. na r-k udziału, każdy staje się członkiem spółdzielni a tem samem jej współwłaścicielem. W końcu roku obrachunkowego Spółdzielnia wypłaca swym członkom dywidendę w stosunku do wysokości uskuteczniionych zakupów.

W interesie własnym zapisz się na członka Powszechnej Spółdzielni Spożywców w Chełmie.

Zakład fotograficzny**„AURELIA”**

Nagrodzony dyplomem uznania na Wystawie w Chełmie za artystyczne wykonanie zdjęć.

Wykonuje wszelkie roboty wchodzące w zakres fotografii: fotografie do dowodów osobistych, do legitymacji podług wzorów ustalonych. — na zamówienia terminowo.

Chełm, ul. Lubelska 69.

Księgarnia Polska**ZOFIA ZAJĄCÓWNA**

Chełm, Lubelska 32

poleca:
książki dla dzieci i młodzieży, zabawki, oraz ozdoby na drzewko w wielkim wyborze
Ceny konkurencyjne

Zakład krawiecki**IGNACEGO CZULCZYŃSKIEGO**

w Chełmie, ul. Reformacka 33

Wykonuje wszelkiego rodzaju roboty wchodzące w zakres krawiectwa wojskowego i cywilnego według najnowszych wzorów z własnych i powierzonych materiałów. Posiadam przepiękne kolekcje najlepszych materiałów pierwszorządnych fabryk. Ceny przystępne, wykonanie solidne, p.p. urzędnikom na dogodnych warunkach.

ZGUBIONO dowód kolejowy na nazwisko
Feliks Panieczki Nr. 186.707

ZGUBIONO WEKSEL na 50 zł.
in blanco wystawiony przez Józefa Pietraszewskiego zam. w Chełmie ul. Podgórna 7, weksel unieważniam. —

TANI NOWY ŚRODEK
przywracający siwiejącym włosom ich pierwotny kolor
środek na

ODCISKI, BRODAWKI,
ZGRUBIENIA SKÓRY
środki: na szczury, myszy,
karaluchy i od potu.

S. BIRNBAUM

CHEŁM, UL. LUBELSKA 36.

Redaktor odpowiedzialny
STEFAN BOLMAN

Wydawca: STOWARZYSZENIE PRZYJACIOŁ KULTURY
POLSKIEJ W CHEŁMIE

Tłoczono w drukarni „Zwierciadło”
Chełm-lub. Lubelska 56.